

ПЕТРОВА

Лаура Саламівна
Laura-p-86@mail.ru

старший викладач кафедри
обліку, аналізу і аудиту,
Одеський національний
політехнічний університет

УДК 33

БЮДЖЕТНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

BUDGET DESIGN OF PROCEEDS AND EXPENSES OF ENTERPRISE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM

У статті запропоновано бюджетне моделювання доходів, витрат та фінансових результатів підприємства в системі управління суб'єктом. Визначено інструментальне забезпечення бюджетування доходів, витрат та результатів діяльності виробничого підприємства. Запропоновано удосконалення матриці Моблі.

В статье предложен бюджетное моделирование доходов, расходов и финансовых результатов предприятия в системе управления субъектом. Определено инструментальное обеспечение бюджетирования доходов, расходов и результатов деятельности производственного предприятия. Предложено усовершенствование матрицы Мобли.

In the article the budget simulations of revenues, expenditures and financial results in the management of the entity is proposed. The tool providing budgeting revenues, costs and performance of industrial enterprises. An improvement matrix Moblely is defined.

Ключові слова: доходи, витрати, фінансові результати, виробниче підприємство, бюджетування

Ключевые слова: доходы, расходы, финансовые результаты, производственное предприятие, бюджетирование

Keywords: revenues, expenses, income, industrial plant, budgeting

ВСТУП

В системі управління виробничого підприємства взаємозв'язок доходів і витрат та їх вплив на фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання необхідно кількісно виміряти та оцінювати, що дозволить визначити ефективність господарської діяльності. За допомогою інструментів бюджетного моделювання можливо виявити та дослідити залежність між економічними показниками, які формують фінансові результати діяльності підприємства.

Розгляд наукових праць (О.В. Побережець, М.О. Ананської, Ф.Ф. Бутиця, Є.І. Масленнікова, І.А. Ломачинської, Є.В. Мниха, Ю.М. Сафонова, Г.В. Савицької, В.К. Савчука, В.В. Сопка) формує висновки, щодо необхідності докорінного перегляду концептуальних аспектів та методології бюджетування доходів, витрат та фінансових результатів діяльності виробничого підприємства у сучасних трансформаційних умовах.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження бюджетного моделювання доходів, витрат та фінансових результатів підприємства в системі управління суб'єктом з урахуванням системи бюджетного управління й ключових показників ефективності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційно-аналітичною основою статті є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано такі загальнонаукові та спеціальні методи: морфологічного аналізу – при уточненні понятійно-категоріального апарату дослідження; системного та структурно-логічного аналізу; формалізації; методу аналогії, порівняння та інтегрування.

РЕЗУЛЬТАТИ

У науковців, відповідний бюджет розглядається як розпис доходів і витрат підприємства на визначений термін. У бюджетах підприємства взаємопов'язані всі складові його діяльності. У бюджеті підприємства включені планові та звітні показники, які характеризують діяльність та відображають завдання виробничого підприємства. У наукових працях безліч визначень терміну бюджетного моделювання: це і плановий фінансово-господарський документ; і технологія управління суб'єктом господарювання, і результати діяльності і таке інше.

Бюджетне моделювання – це система планування, контролю та оцінки грошових потоків, а також фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Найважливішим елементом

бюджетного моделювання є фінансове планування - управління доходами та витратами від основної й іншої діяльності виробничого підприємства в умовах трансформації.

Бюджетування в системі управління доходами, витратами та фінансовими результатами діяльності виробничого підприємства – це аналітичний інструментарій, який забезпечує формування структурованої інформації в системі управління підприємством для забезпечення консеквентності та континууму в системі управлінні визначеними елементами основної та іншої діяльності.

У результатах дослідження [1], визначено, що результати бюджетування – прогнози щодо результатів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, налагодження управлінського та стратегічного обліку на принципах континууму, для отримання оперативної аналітичної інформації про перебіг виконання раніше затверджених бюджетів за відповідними сегментами виробничого підприємства.

Бюджетування доходів, витрат та фінансових результатів діяльності виробничого підприємства потрібно здійснювати у наступній послідовності:

- формування методології бюджетування доходів, витрат та фінансових результатів діяльності виробничого підприємства;
- інформаційно-аналітичне забезпечення;
- визначення бюджетного формату;
- формування графіку документообігу;
- контролінг;
- аналіз ефективності роботи виробничого підприємства.

У бюджетуванні доходів, витрат та фінансових результатів виробничого підприємства визначаються ефективні напрями його діяльності за підтримки відповідного аналітичного інструментарію. Методика бюджетного моделювання дозволяє визначити цільову функцію динаміки показників ефективної роботи виробничого підприємства. Методика такого підходу пропонується у вигляді бюджетної матриці Моблі. Визначена матриця може бути одним з основних аналітичних інструментів бюджетування доходів, витрат та фінансових результатів виробничого підприємства.

В системі управління суб'єктом, для оцінювання ефективності господарської діяльності виробничого підприємства, доцільно скласти наступні бюджетні документи:

- бюджет доходів та витрат від основної діяльності;
- бюджет доходів та витрат від іншої діяльності;
- бюджетний баланс виробничого підприємства;
- бюджет руху грошових коштів за основною діяльністю;
- бюджет руху грошових коштів за іншою діяльністю підприємства.

У сучасних трансформаційних умовах управлінському персоналу виробничого підприємства для швидкого передбачення результатів управлінських рішень, не потрібен набір об'ємних, відокремлених бюджетів, а потрібен лише основний бюджетний

документ, який повний за складом та узагальнює обліково-аналітичну інформацію кожного основного бюджетного документу, так званий цілісний бюджетний документ виробничого підприємства. Основне завдання цього документу – це об'єднання існуючих форм бюджетів з метою ефективного управління основною та іншою діяльністю виробничого підприємства.

Дослідження наукових праць [1, 2, 3, 4, 5] дозволило виявити документи, які відповідають визначеним вимогам: матриця Моблі, матриця Якобса та уніфікований аналітичний баланс (УАБ). На думку автора, саме матриця Моблі є найбільш ефективним аналітичним інструментом бюджетування доходів, витрат та фінансових результатів діяльності виробничого підприємства.

Застосування матриці Моблі дозволяє сформувати комплексний аналітичний документ, який у наочній формі запропонує взаємозв'язок бюджетного балансу виробничого підприємства з бюджетом доходів, витрат та фінансових результатів та з бюджетом руху грошових коштів від основної та іншої діяльності виробничого підприємства. Комплексний аналітичний документ дозволить передбачити будь-які зміни в бюджетному моделюванні підприємства.

В бюджетуванні доходів, витрат та фінансових результатів виробничого підприємства перевагою матриці є те, що вона наочно показує взаємозв'язок між відповідними бюджетами та робить можливим виокремити питання пов'язані з ефективністю використання ресурсів та капіталу.

Матриця Моблі формується з 5 стовбців та 11-16 рядків, кількість яких визначається в залежності від необхідної кількості релевантної обліково-аналітичної інформації для системи управління. Матриця Моблі застосовується у діяльності міжнародних компаній, серед яких IBM, Microsoft, корпорація MCI та інші [1]. Бюджетна матриця Моблі для ТОВ «АВ Тахосервіс» на 2017 рік представлена в табл. 1.

Удосконалена бюджетна матриця Моблі для ТОВ «АВ Тахосервіс» є одним з найбільш ефективних інструментів фінансового контролю за рухом грошових коштів на підприємстві від основної та іншої діяльності. У запропонованій матриці здійснюється підпорядкування всієї системи фінансової звітності максимально точному і правдивому визначенню відповідних фінансових показників діяльності підприємства.

Дослідження дозволяє констатувати про неможливість оптимізації одного елемента за інших рівних умов, тому необхідно в управлінні доходами, витратами та фінансовими результатами виробничого підприємства доцільно оптимізувати всю систему елементів, які їх забезпечують. Застосування запропонованого аналітичного інструментарію в системі управління доходами, витратами та фінансовими результатами виробничого підприємства сприяє максимізації його ефективності.

Таблиця 1

Бюджетна матриця Моблі для ТОВ «АВ Тахосервіс» на 2017 рік, тис. грн.

Балансові рахунки на початок періоду	Регулювання балансових рахунків	Бюджет доходів та витрат	Бюджет руху грошових коштів	Балансові рахунки на кінець періоду
АКТИВ				
Грошові кошти 1135		Основна діяльність	Основна діяльність +1000	2385
		Інша діяльність	Інша діяльність +250	
Дебіторська заборгованість 458		Основна діяльність +5500	Основна діяльність -5000	958
		Інша діяльність +1900	Інша діяльність -1900	
Запаси 1281	Придбання 3000	Основна діяльність -3850		431
		Інша діяльність		
Інші оборотні активи 275	Придбання 1000	Основна діяльність		965
		Інша діяльність -310		
Необоротні активи 390	Придбання 1000	Операційна діяльність -40		350
		Інша діяльність -1000		
БАЛАНС 3539	5000	Основна діяльність 1610	Основна діяльність -4000	5089
		Інша діяльність 590	Інша діяльність -1650	
ПАСИВ				
Кредиторська заборгованість 2246	5000	Основна діяльність +1350	Основна діяльність -3000	1959
		Інша діяльність +220	Інша діяльність -750	
Власний капітал 1293		Основна діяльність +1300		958
		Інша діяльність +370		
БАЛАНС 3539	5000	Основна діяльність +2610	Основна діяльність -3000	5089
		Інша діяльність +590	Інша діяльність -750	

ВИСНОВКИ

Впровадження бюджетного моделювання в бюджетуванні доходів, витрат та фінансових результатів виробничого підприємства дозволить створити умови для максимізації його ефективності, з урахуванням раціонального використання активів та капіталу. Запропоноване дозволить підвищити ефективність системи управління в умовах трансформаційних змін та європейського вектору розвитку національної економіки України. Бюджетування є забезпечуючим аналітичним інструментом ефективного функціонування системи управління

доходів, витрат та фінансових результатів виробничого підприємства, використання бюджетного моделювання в сукупності з іншими інструментами сприяє підвищенню ефективності господарювання виробничих підприємств.

Список використаних джерел

1. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства: [моногр.] / О.В. Побережець. – Херсон: Видавництво: Грін Д.С., 2016. – 500 с.

2. Побережець О.В. Інструменти системного підходу до управління результатами діяльності промислового підприємства : [Електронний ресурс] / О.В. Побережець // Економіка: реалії часу. – 2016. – № 1 (23). – С. 155-161. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/No1/155-161.pdf>.
3. Poberezhets O.V. Multi system evaluation of economic state sector enterprises : [Електронний ресурс] / O.V. Poberezhets // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 4 (20). – С. 52-58. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No4/52-58.pdf>.
4. Масленніков Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленніков. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
5. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise: [Електронний ресурс] / E.I. Maslennikov // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 6 (16). – С. 111-115. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.
6. Yuri V. Kovtunenکو. Commercialization and technology transfer: the processes' contents and correlation in the innovative activity of industrial enterprise [Електронний ресурс] / Svitlana V. Filyurova, Yuri V. Kovtunenکو // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – №2(7). – Одеса: ОНПУ, 2013. – С.33-38. – Режим доступу: <http://www.economics.opu.ua/n3.html>
7. Башинська І.О. Розділ 23. Інноваційно-інформаційні технології для забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємства (С. 607-635) у Міжуніверситетській колективній монографії Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Вип. 1/ за ред. д.е.н., доц. Є.І. Масленнікова. – Херсон: Грінь Д.С., 2016. – 854 с.
8. Башинська І.О. Використання методу експертних оцінок в економічних розрахунках / І.О. Башинська // Актуальні проблеми економіки: наук. екон. журн. / Нац. акад. упр. – Київ: Наш формат, 2015. – №7 (169). – С. 408-412.
9. Ломачинська І.А. Вплив конвергенції фінансового та реального секторів на розвиток національної економіки України. / І. Аомачнська, А. Кравцова.// Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2012. – том 17, вип. 2. – С. 139-146.
10. Ломачинська І.А. Бюджетно-податкове регулювання соціальних аспектів економічного розвитку. / І.А. Ломачинська. // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2016. – том 21, вип. 4 (46). – С. 188-191.
11. Управління потенціалом підприємства: [підручник] / Ю.М. Сафонов, Є.І. Масленніков. – 2-е вид., доп. і перероб. – Одеса : Прес-кур'єр, 2015. – 244 с.
12. Звітність підприємств: [навч. посібн. для студентів вищих навч. закл.] / С.В. Філіппова, Є.І. Масленніков, О.В. Побережець, С.О. Черкасова. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 188 с.